

ПРО ВИКОРИСТАННЯ ВІДКРИТИХ ЕЛЕКТРОННИХ СИСТЕМ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Яцишин Анна Володимирівна

Інститут інформаційних технологій та засобів навчання
НАПН України

Анотація. Зі стрімким розвитком ІКТ перед освітою та наукою постають нові завдання, зокрема, підвищується вимоги до якості виконання науково-дослідних робіт та дисертаційних досліджень, до розповсюдження та цитування публікацій у вітчизняних колах та серед світової наукової громадськості тощо. Відповідно з'явилися електронні відкриті системи, застосування яких у процесі виконання дисертаційних досліджень допоможе частково вирішити окреслені проблеми. Також, у публікації здійснено аналіз електронних відкритих систем та вказано на ті, які доцільно використовувати у процесі виконання дисертаційних досліджень та науково-дослідних робіт.

Нині, одним з головних пріоритетів розвитку вітчизняної психолого-педагогічної науки є підвищення ефективності наукових досліджень і використання їх результатів для забезпечення розвитку освітньої галузі України, зазначено у [2; 3]. Постійно підвищуються вимоги щодо продуктивності, результативності та підвищення якості індивідуальних досліджень вітчизняних наукових працівників. Також, важливим є виконання дисертаційних досліджень аспірантами і докторантами щодо актуальних проблем, зокрема в галузі психолого-педагогічних наук.

У роботі [4, с. 3] зроблено наголос на важливих завданнях, що пов'язані з удосконаленням системи підготовки та атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, зокрема підвищення ефективності навчання в аспірантурі та докторантурі, забезпечення високої якості дисертаційних робіт. Також, не вирішеними залишаються проблеми підвищення ефективності підготовки кадрів вищої кваліфікації з інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, що потребують узагальнення, систематизації й пошуку педагогічно виважених та доцільних шляхів удосконалення науково-організаційного, науково-методичного й інформаційно-дидактичного забезпечення підготовки аспірантів і докторантів [4, с. 3].

Погоджуємося з думкою висловленою у публікації [1] проте, що в сучасному суспільстві найбільш вагомим є результат, який надає наукове дослідження, а не лише процес діяльності чи думки. Із збільшенням кількості науковців постає питання про науковий внесок кожного з них. Вага вченого в науковому співтоваристві, його вплив на події, що відбуваються в обраній ним галузі науки, нині багато в чому визначаються тим, наскільки повно, конструктивно і органічно представлені результати його досліджень в Інтернет-мережі.

У процесі проведення дисертаційного дослідження аспіранти, докторанти, здобувачі мають здійснити добір наукових джерел, систематизувати їх та скласти відповідний бібліографічний опис. Особливо це важливо для підготовки першого та другого розділів дисертаційних робіт (у яких, важливим є розгляд проблеми дослідження у працях вітчизняних та зарубіжних вчених). Дослідниця Іванова С.М. [2] наголошує, що нині необхідним стає використання інформаційно-комунікаційних технологій для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень. Методи збирання, зберігання, передачі та аналітичної обробки інформації, що використовувалися раніше, вже не можуть забезпечити нагальних потреб науки та освіти. Тому аналіз, підбір та визначення систем інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу є одним із пріоритетних завдань, що потребують дослідження. Погоджуємося із зазначеним вище і вважаємо, що саме електронні відкриті системи, можуть стати важливим засобом, що значно «полегшить» роботу при виконанні педагогічних та психологічних дисертаційних досліджень.

Тому актуальними є проблеми добору електронних відкритих систем, що варто застосовувати для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень, зокрема у роботі [2] зазначено, що такими системами мажуть бути: бази даних; системи опрацювання даних, електронні бібліотеки, тощо, завдяки їх доступності та відкритості.

В результаті проведеного нами аналізу визначено, що доцільно використовувати електронні відкриті системи у процесі виконання дисертаційних досліджень, а саме з метою збирання, аналізу, подання та інтерпретації відомостей та даних, для пошуку потрібних наукових публікацій, зокрема зарубіжних учених, для

перевірки наукових текстів на плагіат, для розповсюдження власних наукових результатів і представлення їх світовій науковій спільноті тощо.

Розглянемо детальніше кілька електронних відкритих систем та з'ясуємо основні їх характеристики і способи застосування:

1. Наукометричні платформи і бази даних:

- Google Scholar/Академія (scholar.google.com.ua) – відкрита наукометрична база даних наукових публікацій та пошукова система одночасно. Google Scholar охоплює усі відкриті наукові джерела: наукові архіви, бібліотеки, репозитарії, сайти наукових установ, наукові електронні видання України. У системі є багатомовний інтерфейс, зокрема українською мовою.

- Academia.edu (www.academia.edu) – відкрита наукометрична платформа та соціальна мережа одночасно. Платформа для співпраці науковців та пошуку статей по інституціях і вибраних галузях діяльності. Завдяки її використанню є можливість ділитися з іншими науковцями своїми статтями, відстежувати кількість цитувань, стежити за новими дослідженнями і розробками відомих учених та наукових колективів.

2. Електронні бібліотеки:

- Електронна бібліотека НАПН України (lib.iitta.gov.ua) – відкритий безкоштовний електронний архів, у якому наукові працівники Національної академії педагогічних наук України розміщують повнотекстові наукові та навчальні матеріали (підручники, посібники, монографії, методичні рекомендації, навчальні програми, збірники наукових статей, збірники матеріалів конференцій, електронні презентації, автореферати, дисертації, аудіо та відеозаписи науково-практичних масових заходів, окремі статті та тези). Системі є функції перегляду та пошуку (простий та розширений), що сприяє швидкому отриманню необхідних матеріалів.

3. Електронні фахові видання:

- Наукове електронне фахове видання «Інформаційні технології та засоби навчання» (journal.iitta.gov.ua) – електронне наукове видання знаходиться у відкритому доступі, не потребує підписки і є безкоштовним. Можливо користуватися повнотекстовими статтями та архівами журналу. Періодичність: 6 випусків на рік. Журнал створено з метою задовольнити інформаційні потреби педагогічної спільноти, надати їй відкритий дискусійний майданчик для

висвітлення нових ідей і тенденцій розвитку ІКТ в педагогічній науці та практиці, сприяння дослідженням, популяризації та систематизації досягнень сучасної психолого-педагогічної науки, найвагоміших наукових та практичних здобутків у галузі використання ІКТ в освіті. Тематика видання спрямована на висвітлення історії інформатизації освіти, проблем використання ІКТ в навчанні, підтримки педагогічних досліджень у сфері використання ІКТ в управлінні освітою, застосування комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання. Видання індексується в наступних базах даних і бібліотеках. Журнал індексується в наукометричних базах даних та включений до реферативних баз даних (вказано на сайті журналу).

4. Платформи для проведення вебінарів:

- BigBlueButton (<http://bigbluebutton.org>) – відкрите програмне забезпечення для проведення відеоконференції. Система розроблена в першу чергу для дистанційного навчання, має класичний для вебінарів розподіл ролей, є зручним для навчання та інформування учасників.

- Edu Conference (<http://conf.iitlt.gov.ua/index.php>) – система дозволяє створювати, організувати онлайн-конференції та вебінари різних рівнів складності.

Електронні системи відкритого доступу є зручним безкоштовним засобом для аналізу, оприлюднення та розповсюдження результатів наукових досліджень. Також, завдяки цим системам можливо здійснювати взаємодію між дослідниками з різних країн та визначити показники цитованості публікацій вчених.

Для прикладу, опишемо дії аспірантів, докторантів та молодих вчених Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, які спочатку розмістили свої наукові публікації в Електронній бібліотеці НАПН України та створили особисті профілі у Google Scholar/Академії. Завдяки таким діям, відбулося розповсюдження результатів дисертаційних робіт та було відзначено появу цитувань публікацій.

Отже, у процесі виконання дисертаційних досліджень доцільно використовувати електронні відкриті системи, зокрема: електронні бібліотеки, відкриті журнальні системи, наукометричні бази даних, платформи для проведення вебінарів та онлайн-тренінгів,

електронні соціальні мережі, та інші ресурси мережі Інтернет (портали, сайти, блоги) тощо.

Література:

1. Гальчевська О.А. Використання міжнародних наукометричних баз даних відкритого доступу в наукових дослідженнях / О.А. Гальчевська / Інформаційні технології в освіті. – 2015. – № 23. – С. 115-126.

2. Іванова С.М. Наукова Електронна бібліотека НАПН України як засіб інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень / С.М. Іванова // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2015. – № 6. – С. 38-44.

3. Спірін О.М. Інформаційно-комунікаційні технології моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт [Електронний ресурс] / О.М. Спірін // Інформаційні технології і засоби навчання – 2013. – 4 (36). – Режим доступу: http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/890#.Um0_zlP82aQ.

4. Спірін О.М. Досвід підготовки наукових кадрів з інформаційно-комунікаційних технологій в освіті (до 15-річчя Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України) / О.М. Спірін, А.В. Яцишин // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2014. – №2 (114). – С. 3-8.